

«A prop de tot i de tothom» o «fugir de les multituds»? Ciutat i camp en les preferències residencials de la joventut catalana

Oriol Nel·lo Colom

Universitat Autònoma de Barcelona

oriol.nello@uab.cat

 <https://orcid.org/0000-0001-9526-4938>

Joan Checa Rius

Universitat Autònoma de Barcelona

joan.checa@uab.cat

 <https://orcid.org/0000-0002-2558-7405>

Resum:

L'article analitza les preferències de la població jove pel que fa a l'entorn residencial a partir de l'Enquesta a la Joventut de Catalunya de 2022. Els resultats permeten constatar com, malgrat les transformacions territorials que tendeixen a diluir-les, les nocions de «ciutat» i «camp» continuen ben vives en l'imaginari col·lectiu. Mostren, també, que el desig de canviar d'entorn territorial es força elevat: 4 de cada 10 joves residents a la ciutat voldrien anar a viure al camp i 1 de cada 4 joves residents en àmbits rurals voldrien anar a ciutat. Els perfils dels que voldrien fer aquests canvis indiquen que la propensió a deixar la ciutat sembla obeir de manera majoritària a la voluntat d'escapar de situacions de precarietat i el desig de traslladar-s'hi de dur a terme projectes d'estudi o professionals. Finalment, les motivacions adduïdes denoten la persistència d'un seguit d'estereotips en la concepció dels entorns urbans i rurals.

Paraules clau: Camp/ciutat, Joventut, Geografia de la percepció

Resumen: ¿«Cerca de todo y de todos» o «huir de las multitudes»? Ciudad y campo en las preferencias residenciales de la juventud catalana

El artículo analiza las preferencias de la población joven con respecto al entorno residencial a partir de la Encuesta en la Juventud de Cataluña de 2022. Los resultados permiten constatar cómo, a pesar de las transformaciones territoriales que tienden a diluirlas, nociones de «ciudad» y «campo» siguen vivas en el imaginario colectivo. Muestran, también, que el deseo de cambiar de entorno territorial es bastante elevado: 4 de cada 10 jóvenes residentes en la ciudad querrían ir a vivir al campo y 1 de cada 4 jóvenes resi-

dentes en àmbits rurals querrián ir a ciutat. Los perfiles de los que quisieran realizar estos cambios indican que la propensión a dejar la ciudad parece obedecer de forma mayoritaria a la voluntad de escapar de situaciones de precariedad y el deseo de trasladarse a ella de llevar a cabo proyectos de estudio o profesionales. Por último, las motivaciones aducidas denotan la persistencia de una serie de estereotipos en la concepción de los entornos urbanos y rurales.

Palabras clave: Campo/ciudad, Juventud, Geografía de la percepción

Abstract: “Close to everything and everyone” or “away from the crowds”? City and countryside in the residential preferences of young Catalans

This article analyses the preferences of young people regarding their residential environment based on the 2022 Catalan Youth Survey. The results show that the notions of «city» and «countryside» remain in the collective perception despite spatial transformations that tend to dilute them. Data also shows an evident desire to change environments: 4 out of 10 young city dwellers would like to move to the countryside, while 1 in 4 rural youths would like to move to the city. The profiles of those seeking these changes suggest contrasting motivations: a desire to leave the city is often driven by aspirations to escape precarious living conditions, whereas moving to the city is typically linked to educational or professional projects. Finally, the reasons cited highlight the enduring presence of a number of stereotypes shaping perceptions of urban and rural life.

Keywords: Countryside/city, Youth, Geography of perception

* * *

1. Introducció: transformacions territorials i permanències perceptives

En les darreres dècades el territori de Catalunya ha conegut un conjunt de transformacions radicals. La distribució del poblament, la dotació de infraestructures, l'accés als serveis, l'ús dels recursos natural i el paisatge han experimentat canvis substancials i decisius (Burgueño, 2022). Tanmateix, no sembla que aquestes transformacions hagin alterat en profunditat la percepció del territori de bona part de la població. Així ho mostra la persistència en l'imaginari col·lectiu de les nocions de «camp» i «ciutat» i d'una munió de conceptes que s'hi troben associats. Aquesta persistència contrasta amb l'afebliment progressiu de les diferències en l'estructura econòmica, la dotació de serveis i les formes de vida que havien permès distingir i delimitar les antigues àrees rurals i les urbanes. Doncs bé, malgrat aquesta dilució, extensament constatada i debatuda en la literatura acadèmica internacional (Harvey, 1996; Indovina, 2009; Brenner, 2013; Soja, 2106), les nocions de «camp» i «ciutat» són presents de manera quotidiana en el debat ciutadà. Així ho mostren, per

exemple, les discussions sobre els conflictes agraris (Nel·lo, 2024); l'esclat de pel·lícules i literatura de temàtica rural (Casacuberta, 2024); i fins i tot a la pràctica i la producció acadèmica (Cerarols i Nogué, 2022).

La persistència d'aquestes nocions condiona el comportament espacial de la població, en particular pel que fa a les seves aspiracions i preferències residencials. Així, la voluntat de «traslladar-se a ciutat» o «d'anar a viure al camp» constitueixen llocs comuns àmpliament estesos. La qüestió adquireix especial rellevància entre la població jove, és a dir, la que de manera més habitual es troba en el moment d'emancipar-se, de formar una llar o tractar de definir un projecte de vida.

El present article té per objectiu, precisament, explorar la importància dels conceptes de «ciutat» i «camp» entre la població jove catalana a l'hora de definir les seves preferències residencials, amb independència de si aquestes acabaran verificant-ne en un futur més o menys immediat. En concret, el treball tracta d'escatir en quina mesura i per quins motius la població jove resident en localitats considerades urbanes o rurals estaria disposada o rebutjaria canviar d'entorn territorial de residència: és a dir, si, en cas de residir a ciutat, li agradaria a anar a viure en una localitat rural, o si, vivint al camp li agradaria marxar a ciutat.

Així, tot emprant les dades derivades d'una enquesta poblacional, concretament l'Enquesta a la Joventut de Catalunya realitzada l'any 2022, l'article analitza tres qüestions:

- a) Quina és la propensió de la població jove catalana de traslladar-se des d'àrees considerades urbanes cap a d'altres considerades rurals, i viceversa.
- b) Quina relació existeix entre aquesta propensió i les característiques socio-econòmiques de la població jove.
- c) Quines són les motivacions principals que la població jove addueix per explicar les seves preferències residencials en el camp o la ciutat.

L'article —que s'inscriu en la línia de recerca del Grup d'Estudis sobre Energia, Territori i Societat de la Autònoma de Barcelona sobre el tema de la mobilitat residencial de la població jove (Nel·lo i Gomà, 2018; Checa, Solé i Nel·lo, 2019*a*; Checa, Solé i Nel·lo, 2019*b*; Nel·lo i Checa, 2024; Nel·lo, Checa i López, 2024)— desenvolupa l'argument en vuit breus apartats. Així, després de la present introducció, s'ofereix una breu contextualització de l'evolució del poblament a Catalunya i s'indiquen els principals estudis amb els que comptem sobre el tema. Tot seguit, en el tercer apartat, es detallen les fonts i la metodologia seguida, per passar a continuació a presentar els resultats. Aquests són de caràcter quantitatiu (apartats 4 i 5) i qualitatiu (apartats 6 i 7). Finalment, unes breus conclusions, en les que es dona resposta a la preguntes plantejades, clouen el treball.

2. El procés d'urbanització a Catalunya i la dilució de la dualitat camp/ciutat

Com és ben sabut, al llarg del segle XIX i de bona part del XX, el procés d'urbanització es va caracteritzar a Catalunya i en el conjunt d'Espanya per la tendència a la concentració de la població i les activitats sobre el territori, fenomen que assolí el seu zenit en el període 1959-1975. En bona mesura, la disposició del poblament i la localització de les activitats econòmiques actuals són encara avui dia el resultat d'aquella extraordinària mutació que va conduir a la formació de les grans aglomeracions urbanes del litoral i l'afebliment demogràfic de moltes àrees rurals (Nel·lo i López, 2016).

Tot i això, en els últims cinquanta anys, la tendència a la concentració ha conegut una inflexió i ha estat succeïda per noves dinàmiques: l'expansió de les àrees urbanes, la dispersió de la urbanització i l'extensió de les xarxes de comunicació i equipaments (Nel·lo, 2001; Pujadas, 2009; Checa, 2023). En aquest context, el territori català en el seu conjunt esdevingut més integrat i les principals àrees urbanes —malgrat mantenir la seva preeminència— han deixat de guanyar pes relatiu sobre el conjunt del territori. Així, la ciutat de Barcelona, que a principis del segle XX albergava el 28% de la població catalana, va arribar a reunir-ne a mitjan segle gairebé el 40%; des d'aleshores, però, la capital no ha deixat de perdre pes i avui conté tot just el 20,6% dels 8 milions d'habitants del país. L'àrea metropolitana de Barcelona —els 36 municipis estretament interrelacionats que constitueixen el cor del sistema urbà català— ha seguit el mateix camí que la capital: si a la dècada dels setanta, en el punt més alt del procés de concentració, havia arribat a aplegar més del 50% de la població, actualment n'alberga poc més del 40%. Fins i tot la regió metropolitana en conjunt —el 10% del territori on resideixen dos terços de la població— perd també pes relatiu, en caure del 71% als anys vuitanta al 67% de l'actualitat.

En paral·lel, la població activa agrària s'ha vist reduïda fins a representar només l'1,4% del total, les antigues diferències en l'accés als serveis s'han reduït i el territori s'ha integrat fins al punt de què a la meitat dels municipis de Catalunya, la meitat dels qui treballen, ho fa fora del propi municipi (Nel·lo i López, 2016). D'altra banda, l'exacerbació de la mobilitat —a totes les escales temporals i espacials— ha comportat un augment dels fluxos i les interrelacions entre els territoris que tradicionalment han estat considerats urbans i rurals, de tal manera que els desplaçaments entre uns i altres són molt més freqüents, complexos i multidireccionals, tant pel que fa a la mobilitat quotidiana diària, com als desplaçaments estacionals i les migracions residencials. Finalment, s'ha constatat que les principals desigualtats espacials—en termes de ingressos, estudis i benestar— no es donen avui entre els antics espais urbans i rurals, ni tan sols entre les àrees amb poblament concentrat o dispers, sinó entre barris i localitats en els que el procés de segregació residencial ha aconduït població que compta amb diversos nivells de renda (Checa i Nel·lo, 2021).

En resum: la dispersió de la urbanització, la reducció de la població activa agrària, la integració del territori, l'exacerbació de la mobilitat i la preeminència d'altres formes de desigualtat han anat diluint la tradicional distinció entre àrees urbanes i rurals. Tant és així que els mètodes que tradicionalment s'havien emprat per distingir-los i delimitar-los —basats en criteris morfològics, funcionals, econòmics, de jerarquia de serveis o de formes de vida— han quedat en bona mesura obsolets (Capel, 1975; Nel·lo, 1998; Roca Cladera, 2003). D'aquesta manera els estudis geogràfics han reconegut de fa temps la impossibilitat de mantenir, a partir únicament de criteris científics, la distinció axiològica entre ciutat i camp, que havia estat un dels pilars conceptuals de la disciplina (Hogart, 1990; Halfacree, 1993; Harvey, 1996; Ortega, 2022).

La dificultat de la delimitació dels àmbits urbans i rurals es manifesta també en l'estadística oficial. En un estudi recent sobre les definicions oficials del municipi rural a Catalunya hem mostrat com la definició més laxa de les emprades per les administracions catalanes inclou més del doble de població i una cinquena part més de superfície que la més restrictiva. Així mateix, hem constatat que entre el 60 % i el 80 % de les persones que afirmen residir en municipis rurals estarien vivint, segons les delimitacions estadístiques oficials emprades, fora de les àrees rurals (Nel·lo, López i Checa, 2024).

Tanmateix, com veurem tot seguit, la percepció de l'existència de camp i ciutat com a dues realitats diferenciades segueix ben present en l'imaginari col·lectiu i condiona de manera decisiva les aspiracions i les decisions de la població a l'hora d'escollir el lloc de residència. Com escrigueren ja fa uns anys Paul Cloke i Jo Little (1997) les complexitats de la percepció del lloc i de la configuració de les identitats entorn dels llocs —els «nosaltres» i els «altres»— constitueixen un element crucial de la ruralitat socialment i culturalment construïda.

La construcció, permanència i implicacions de les nocions del camp i la ciutat —amb els seus corol·laris d'atracció o de rebuig del camp, d'urbanofília i d'urbanofòbia— han estat estudiades en diversos contextos culturals i històrics per Williams (1973), Gregory (1994), Cloke i Little (1997) i Baubérot i Bourillon (2009). Per al cas català poden veure's, per exemple, Casacuberta (2021) i Cerarols i Nogué (2022). La paradoxa de la persistent presència de les dicotomies camp/ciutat i urbà/rural, tot i el seu caràcter indefinit, tant en l'ús quotidià com en la literatura acadèmica, ha produït una extensa literatura que ha estat recentment revisada i glosada per Dymitrow i Brauer (2018), Ortega (2022) i Özatağan i Eraydın (2024).

3. Metodologia: l'explotació d'una enquesta poblacional

La font principal que emprarem per a la nostra anàlisi és l'Enquesta a la Joventut de Catalunya de l'any 2022 (en endavant EJC22). Es tracta d'una estadística oficial de la Generalitat de Catalunya, elaborada per l'Agència Catalana

de la Joventut, que té per objectiu conèixer els hàbits i les condicions de vida de la població d'entre 15 i 34 anys resident a Catalunya. L'EJC té una periodicitat quinquennal i, fins a la data, se n'han dut a terme sis edicions. En l'edició de l'any 2022, l'enquesta va comptar amb una mostra de 3.655 entrevistes, que resulta representativa del conjunt del territori de Catalunya i permet diverses desagregacions territorials per a l'anàlisi. Les enquestes es dugueren a terme per via telefònica o per internet.¹

En aquest context, les preguntes que l'EJC22 conté sobre el tema de les preferències residencials de la població busquen conèixer, en primer lloc, quina és la percepció subjectiva dels enquestats respecte el caràcter de la seva localitat i seguidament cerquen informació sobre el desig d'anar a residir en l'entorn oposat (urbà o rural) respecte al que consideren que viuen. A continuació es pregunta sobre les previsions temporals dels canvis d'entorn de residència i sobre les motivacions del canvi. Es tracta, d'una de les enquestes poblacionals més extensa, actualitzada i completa sobre la qüestió de la que es disposa a l'actualitat. La seqüència completa de preguntes en relació al tema pot veure's a la taula 1.

Taula 1. Preguntes incloses en l'EJC22 sobre la propensió de canviar d'entorn territorial de residència

La pregunta s'adreça a...	Pregunta	Respostes possibles
Tota la mostra	T'agradaria anar a viure a un municipi rural?	Si / No / Ja visc a un municipi rural
Només les que han respost «Ja visc en un municipi rural»	T'agradaria anar a viure en un municipi urbà?	Sí / No
Tota la mostra	Per quins motius?	Resposta oberta (fins a dos motius)
Tota la mostra	Tens la intenció d'anar-hi a viure en els propers 5 anys?	Sí / No

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut).

A partir de les respostes obtingudes, l'EJC22 va detectar 2.469 casos de joves que afirmen residir en un municipi urbà i 748 que declaren viure en un municipi rural. La resta d'enquestats/des (448), declaren que no ho saben o no contesten. Aquesta dada permet constatar d'entrada la vigència de les nocions de camp i ciutat, ja que el 87,8 % dels enquestats definien la seva localitat de residència d'acord amb aquests paràmetres.

La metodologia seguida ha consistit en dividir l'anàlisi en dues fases. En la primera s'ha analitzat l'atractiu del món rural o urbà envers la població jove.

1. Per al detall de la metodologia de la EJC22 es pot consultar Verd (2023). Per al tractament dels aspectes relatius a les opcions residencials i la percepció del territori vegeu també Nel-lo i Checa (2024).

Això s'ha establert d'antuvi en termes absoluts i, tot seguit, en relació amb altres variables de l'EJC22 relatives a les característiques i condicions de vida de la població jove. Concretament, s'han volgut analitzar les actituds, propòsits i motivacions residencials d'aquesta població en relació amb set variables principals relatives a la condició dels individus: *a)* sexe, *b)* edat, *c)* lloc de naixement, *d)* nivell d'estudis, *e)* activitat principal, *f)* ingressos anuals de la llar i *g)* situació d'emancipació.

En la segona fase de l'explotació, s'han analitzat les motivacions adduïdes per les persones entrevistades a l'hora de justificar les seves preferències residencials. En primer lloc, s'han analitzat les respostes a partir de la freqüència dels conceptes que s'hi esmenten. En segon lloc, tot seguint els criteris ja emprats en l'explotació de l'EJC17 (Checa *et al.*, 2019*b*), s'han classificat i analitzat les motivacions a partir de les set categories següents: *a)* percepció general, *b)* entorn, *c)* estudi, *d)* laboral i econòmic, *e)* mobilitat, *f)* familiars i relacionals i *g)* habitatge.

Les dues fases de l'anàlisi —la primera de caràcter més quantitatiu i la segona més qualitativa— permeten obtenir una visió força completa de la percepció i les aspiracions de la joventut catalana respecte al seu entorn residencial.

4. L'alta propensió a canviar d'entorn territorial de residència

La primera constatació que es deriva de les dades analitzades és que una part substantiva de la població jove catalana desitjaria canviar d'entorn territorial de residència, és a dir, li agradaria traslladar-se d'un municipi rural a un d'urbà o a la inversa. Aquesta propensió és força elevada: més d'un terç dels enquestats/des (el 36,8 %) afirma que li agradaria fer-ho (taula 2). Ara bé, la proporció és més alta entre els que, residint en àrees urbanes, diuen que els agradaria marxar al camp (38,3 %), que no pas els que residint en el camp els agradaria anar a viure a ciutat (26,3 %). Si el desig d'uns i altres es fes realitat, això implicaria el desplaçament de més de mig milió de joves (575.830) de les àrees urbanes cap a les rurals i d'algunes desenes de milers de joves (56.926) de les àrees rurals cap a les urbanes.

Aquesta predisposició tan elevada a la mobilitat residencial s'adiu amb la tendència a l'increment de la mobilitat residencial de la població jove que ha estat reiteradament estudiat a Catalunya (Módenes, 2001 i 2017; Módenes *et al.*, 2013; Bayona i Pujadas, 2013; Pujadas i López, 2005; Pujadas, 2009; López-Gay, 2017; Checa *et al.* 2019*a*). També ve a confirmar el desig de bona part de la població catalana resident en àrees urbanes de desplaçar-se cap a àrees rurals detectada en d'altres enquestes poblacionals (Checa *et al.* 2019*b*; Porcel, 2024*b*). Així mateix, en termes generals, els resultats de l'EJC22 corroboren, per al cas específic de Catalunya, la pulsio vers l'exacerbació de la mobilitat en tots els moments de la vida i totes les escales territorials que, segons alguns

Taula 2. Desig d'anar a viure a un municipi rural (si viu a un d'urbà) o a un de rural (si viu en un d'urbà). Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Absoluts i percentatges

Municipi de residència actual	Li agradaria anar a viure a un municipi rural/urbà							
	Sí		No		No ho sap		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Urbà	575.830	38,3	716.793	47,7	211.056	14,0	1.503.679	100
Rural	56.926	26,2	136.611	63,0	23.447	10,8	216.984	100
Total	632.756	36,8	853.404	49,6	234.503	13,6	1.720.663	100
Urbà / total	-	33,1	-	41,2	-	12,5	-	86,9
Rural / total	-	3,3	-	7,9	-	1,4	-	12,5

S'ha descartat les persones que no han respost aquesta pregunta. La classificació urbana o rural del lloc de residència prové de la percepció que en tenen la persones enquestades.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut).

autors, constitueix una de les característiques més destacades de les societats contemporànies (Knafou, 2000; Urry, 2014).

Ara bé, com és obvi, cal distingir entre el desig o la predisposició abstracta a canviar de lloc de residència i la previsió efectiva de fer-ho. Per això, resulta important constatar quina proporció de la població jove afirma que té intenció de realitzar el canvi en els propers cinc anys (taula 3). Els resultats mostren que un proporció certament elevada (el 35,7 %) dels qui els agradaria canviar d'entorn territorial de residència tenen previst fer-ho dins d'aquest termini. Ara bé, en aquest cas, les previsions d'aquells que resideixen en àrees urbanes i en àrees rurals divergeixen clarament. Mentre només el 33,3 % dels que afirmen que els agradaria marxar al camp preveu fer-ho durant el proper lustre, entre els que tenen intenció d'anar a viure a ciutat, el 59,9 % té intenció d'emigrar en aquest mateix període. Podria afirmar-se, doncs, que mentre per a la població jove resident en àrees urbanes la predisposició de marxar al camp és molt elevada però genèrica, entre la població jove resident en àrees rurals el desig d'anar a viure a ciutat és relativament menys habitual, però més concret.

Les necessitats d'habitatge que es derivarien d'aquests moviments, en cas de verificar-se, no serien de cap manera modestes: en els propers cinc anys, caldria allotjar 190.873 persones joves (gairebé equivalent a la població d'una ciutat com Sabadell) en els municipis rurals i unes altres 33.998 en els municipis urbans. D'altra banda, la comparació de les dades de l'EJC22 amb l'edició anterior de l'Enquesta duta a terme l'any 2017 mostra que el desig de canviar d'entorn territorial de residència és creixent (Checa *et al.*, 2019b).

Taula 3. Desig de canviar d'entorn territorial de residència (d'urbà a rural o de rural a urbà). Previsió de fer-ho en els propers cinc anys segons entorn de residència actual. Joves de 15 a 34 anys als que agradaria anar a viure a un municipi rural (si viu a un d'urbà) o rural (si viu a un d'urbà). Catalunya, 2022

Municipi de residència actual	Té previst canviar en els propers 5 anys							
	Sí		No		No ho sap		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Urbà	190.873	33,3	220.432	38,4	162.464	28,3	573.770	100
Rural	33.998	59,9	9.645	17,0	13.135	23,1	56.777	100
Total	224.871	35,7	230.077	36,5	175.599	27,8	630.547	100
Urbà / total		30,3		35,0		25,8		91,0
Rural / total	-	5,4	-	1,5	-	2,1	-	9,0
Total (vol canviar)/ total joves	-	13,1	-	13,4	-	10,2	-	36,6

Nota: Respecte la taula 2, es perden alguns valors de persones enquestades que han respost afirmativament la pregunta anterior (és a dir, a qui els agradaria anar a viure a un municipi urbà/rural) però que no han respost la pregunta sobre si tenen previst fer-ho en els propers 5 anys.

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut).

5. Els contrastats perfils dels que se senten atrets per la ciutat i pel camp

La propensió de la joventut catalana a canviar d'entorn territorial de residència, sense ser majoritària, resulta notablement elevada. Per comprendre les motivacions d'aquesta tendència, convé analitzar en detall com aquest desig es relaciona amb el sexe, l'edat, l'origen, el nivell de formació, l'ocupació, la renda i la situació familiar. Com es pot veure en la taula 4, aquestes característiques resulten ben indicatives dels condicionants de les opcions residencial de la joventut catalana.

La taula conté el resum de les preferències residencials expressades per les persones enquestades, classificades segons les seves característiques socio-econòmiques. Consten, en primer lloc, les preferències d'aquells que viuen en àrees urbanes i tot seguit les dels que afirmen residir en entorns rurals. Finalment, en les darreres columnes s'han aplegat les preferències d'uns i altres segons la propensió de viure en àmbit rural o urbà. Així, sota la denominació «rural» figuren, plegats, aquells que resideixen en àmbit urbà i els que agradaria desplaçar-se al rural i aquells que, vivint en entorn rural, no els agradaria marxar-ne. Per altre costat, sota la denominació «urbà» s'apleguen el que, vivint a ciutat,

no els agradaria marxar-ne i els que, residint al camp, els agradaria anar a viure a ciutat.

Els resultats expressen un clar contrast entre els perfils de les persones que, residint en àrees urbanes voldrien anar a viure al camp, i d'aquelles que residint al camp voldrien desplaçar-se a ciutat. Així, l'EJC22 indica que entre els habitants en àrees urbanes la propensió d'anar a viure al camp resulta més alta:

- En els homes (41,2 %) que no pas en les dones (35,2 %).
- En els més grans (30-34 anys, 46,2 %) que no pas en els més joves (15-19 anys, 29,1 %).
- Entre els nascuts fora de Catalunya (45,1 %) que entre els autòctons (36,3 %).
- En els que tenen menys estudis (obligatoris, 39,3 %) que en els més formats (superiors, 36,8 %)
- En els que es troben en el mercat laboral (ocupats, 41,3 %; aturats, 59,3 %) que entre els estudiants (32 %) o inactius (32,2 %).
- En els nivells de renda baixa (primer quartil, 44,3%) que en els elevats (darrer quartil, 34,4 %)
- En els emancipats (42,2 %) que en els que viuen en el domicili familiar (35,2 %).

D'altra banda, entre els que afirmen residir en àrees rurals el desig d'anar a viure a ciutat és més elevada:

- En les dones (29,9 %) que en els homes (23 %)
- En els més joves (45,4 %) que en els més grans (8,9 %)
- En els nascuts fora de Catalunya (27,5 %) que entre els autòctons (25,9 %)²
- En els que tenen menys estudis (obligatoris 35,2 %) que entre els que tenen més (superiors, 18,2 %)
- En els que estan fora del el mercat laboral (estudiants, 40,7 %; inactius, 44,7 %), respecte els que hi són (ocupats, 15,2 %).
- En els que pertanyen a categories extremes d'ingressos (primer quartil, 31,4 %, darrer quartil, 28,9 %) respecte les intermèdies (segon quartil, 20,5 %, tercer quartil, 22,9 %).
- En els no emancipats (35,6 %) respecte el emancipats (14,1 %).

Sumant les preferències, s'observa que la propensió a residir en una localitat rural (dels que ja hi viuen o els agradaria anar-hi a viure) és més predominant entre els homes, d'edat mitjana, nascuts fora de Catalunya, laboralment actius

2. Tot i que la significació estadística d'aquesta dada és baixa.

Taula 4. Desig d'anar a viure a un entorn rural o urbà segons característiques socioeconòmiques, per àmbit de residència. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2022. Percentatge

Característiques socioeconòmiques		Residents en àrees urbanes			Residents en àrees rurals			Total (1)		
		Els agradaria anar a viure en un municipi rural?			Els agradaria anar a viure en un municipi urbà?					
		Sí	No	No ho sap	Sí	No	No ho sap	Rural	Urbà	No ho sap
	Total	38,3	47,7	14,0	26,2	63,0	10,8	41,4	45,0	13,7
Sexe	Homes	41,2**	46,3	12,5	23,0	65,8*	11,2	44,5**	43,2	12,3
	Dones	35,2	49,1*	15,7*	29,9*	59,7	10,3	38,2	46,8**	15,1**
Grup d'edat	15-19 anys	29,1	56,1*	14,8*	45,4**	43,7	11,0	31,0	54,6**	14,4**
	20-24 anys	40,1	45,1	14,8	32,1**	47,3	20,6**	40,8	43,7	15,5
	25-29 anys	36,6	48,8	14,6	21,7	70,6	..	41,0	45,2	13,7
	30-34 anys	46,2**	41,6	12,1	8,9	84,8**	..	51,2**	37,4	11,4
Lloc de naixement	Catalunya	36,3	50,4**	13,3	25,9	62,5	11,6	40,1	46,8**	13,1
	Fora de Catalunya	42,1**	42,5	15,4**	27,5	64,5	7,9	44,0**	41,3	14,8**
Nivell d'estudis	Obligatoris o inferiors	39,3	47,3	13,4	35,2**	55,0	9,8	41,3	45,8	13,0
	Secundaris postobligatoris	39,0	47,2	13,8	24,7	63,4	11,9	41,8	44,5	13,6
	Superiors	36,8	48,4	14,9	18,2	70,7**	11,1	41,2	44,4	14,4
Activitat principal	Estudiant	32,0	52,7**	15,4**	40,7**	42,8	16,4*	33,4	51,1**	15,5**
	Ocupat (inclou ERTE, treballant o no)	41,3**	45,8	12,9	15,2	76,5**	8,3	45,9**	41,8	12,3
	Aturat	59,3**	31,6	9,0	..	65,1	..	59,8**	30,8	9,4
	Inactiu	30,2	50,6**	19,2**	44,7**	52,7	..	32,2	50,1**	17,7**
Ingressos anuals de la llar	Quartil 1 (25% més baix)	44,3**	44,4	11,4	31,4	61,9	..	46,0	43,1	11,0
	Quartil 2	45,0**	42,7	12,3**	20,5	63,9	15,7**	47,6**	39,6	12,8**
	Quartil 3	39,9	49,1	10,9	22,9	72,8*	..	44,9	45,2	9,9
	Quartil 4 (25% més alt)	34,4	56,6**	9,0	28,9	64,4	..	38,8	52,6**	8,6
Situació d'emancipació	Emancipat	42,2**	43,5	14,3*	14,1	78,9**	7,0	46,8**	39,8	13,4
	No emancipat	35,2	50,9**	13,9	35,6**	50,6	13,7**	37,2	49,0**	13,9**

Nota 1: S'ha destacat la significació estadística dels resultats, tot indicant en negreta els que ho són de manera robusta (dos asteriscs= 0,10) o suficient (un asterisc= 0,05). Els resultats que no figuren en negreta poden considerar-se indicatius, però no assolixen una significació estadística prou consistent. Els resultats es basen en proves de dues cares amb un nivell de significació de 0,10** i amb un nivell de significació de 0,05. (1)

Nota 2: «Rural» = residents en àrees urbanes a qui els agradaria anar a viure a rural + residents a rural a qui no els agradaria anar a viure a urbà. «Urbà» = residents en àrees urbanes a qui no els agradaria anar a viure a rural + residents en rural a qui els agradaria anar a viure a urbà. «..» indica que no hi ha mostra suficient, inferior a 19 casos.

Font: Enquesta a la Joventut de Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut).

(tant ocupats com aturats), amb ingressos inferiors a la mitjana i emancipats. Per altre costat, la propensió a viure a ciutat seria relativament més present entre les dones, els més joves, nascuts a Catalunya, estudiants o inactius, amb ingressos superiors a la mitjana i no emancipats.

Sembla, doncs, que una part important de la joventut catalana resident en àrees urbanes concep la possibilitat d'anar a viure al camp com una sortida als problemes que la tenallen. Es tracta, a més, en la majoria dels casos, d'una possibilitat vaga, remota, que no es preveu verificar en un futur immediat. En canvi, entre els que resideixen en les àrees rurals la perspectiva de traslladar-se a ciutat resulta força més minoritària, però té la força d'un projecte plausible, destinat en la majoria dels casos a fer-se realitat en els propers cinc anys.

6. La imatge i la percepció de la ciutat i el camp

Estudiats el perfil de la població jove que desitja o rebutja el canvi d'entorn territorial de residència, convé analitzar els conceptes i les motivacions amb què justifica la seva opció. Per aquesta anàlisi, s'empraran les respostes a les preguntes obertes efectuades a les persones entrevistades en l'EJC22, que tenien la possibilitat de proporcionar fins a dues motivacions diverses. A partir d'aquestes respostes hem procedit a determinar la freqüència amb què determinades paraules o conceptes es troben presents en el primer motiu adduït pels entrevistats a l'hora justificar les seves opcions residencials, així mateix hem procedit a classificar les motivacions en set grans camps temàtics, que seran analitzats en l'apartat següent: entorn, estudis, habitatge, mobilitat, família, feina i percepció general.³

La freqüència en que apareixen determinats conceptes en les respostes de les persones joves és ben reveladora de la percepció del territori predominant en la joventut de Catalunya. Així, es pot constatar (taula 5) com a l'hora d'explicar les motivacions per les quals més d'una tercera part de la població jove resident en àrees urbanes de Catalunya li agradaria marxar al camp, el concepte predominant és el de «tranquil·litat». La paraula apareix en 499 ocasions en les 1.060 respostes disponibles. A aquesta menció recurrent cal afegir la presència reiterada de conceptes connexos com «pau», «calma» i «qualitat». Juntament amb aquestes nocions, apareixen també de manera sovintejada paraules associades a l'entorn natural, com ara «natura», «aire», «muntanya» i «ambient».

3. En concret s'ha analitzat la freqüència en què determinats substantius, adjectius i verbs hi apareixen, tot prescindint, en canvi d'articles, preposicions, conjuncions i pronoms. Cal tenir en compte que l'enquesta es va efectuar en dues modalitats de resposta, telefònica i informàtica. En el primer cas, l'enquestador va transcriure els motius comunicats oralment per la persona entrevistada. En el segon, va ser la mateixa persona entrevistada la que va escriure les seves raons. D'altra banda, els entrevistats varen utilitzar el català i el castellà (i en algunes poques ocasions d'altres llengües) segons la seva conveniència. Per a la nostra anàlisi hem aplegat totes les variants lèxiques, ortogràfiques i idiomàtiques d'un mateix terme.

Taula 5. Primer motiu pel que li agradaria o no anar a viure a un municipi rural, segons si li agradaria o no. Joves de 15 a 34 anys que viuen en un municipi urbà. Catalunya, 2022. Freqüència de les 20 paraules més reiterades

Li agradaria o no anar a viure a un municipi rural			
Si (n=1.060)		No (n=1.304)	
Paraula	N	Paraula	n
Tranquil·litat, tranquil, tranquilo	499	Agradar, gustar	390
Natura, naturaleza	92	Ciutat, Ciudad	357
Agrada, agradar, gusta, gustar	76	Feina, trabajo, treballar	122
Ciutat, ciudad	48	Viure, vivir	109
Vida	36	Meu, meva, mio, mia	61
Viure, vivir	36	A prop, cerca	59
Rural	27	Comunicació, comunicat	57
Camp, campo	24	Manca, falta, mancança	50
Aire, aires	23	Comoditat, còmode	47
Muntanya, montaña	22	Tenir, tenir	44
Gent, gente	21	Municipi	44
Poble, pueblo	21	Serveis, Servicios	41
Pau, paz	20	Ser, soc, soy	38
Calma	19	Poble	37
Canvi, canviar, cambio, cambiar	19	Gent, gente	35
Menys, menos	18	Acostumat, costum, acostrumbrado	35
Ambient, ambiente	17	Poc, poco	32
Qualitat, calidad	16	Vida	31
Feina, treball, trabajo	16	Família	29
Economia, econòmic, económico	15	Tot, todo	29

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

La joventut urbana desitjosa d'anar a viure al camp sembla doncs associar-lo, sobretot, a un entorn tranquil i natural.

En canvi, els conceptes més reiteradament citats a l'hora de justificar l'opció —majoritària— de romandre a ciutat tenen un caràcter més utilitari. La noció «feina» apareix 122 vegades en 1.304 respostes. És seguida de conceptes com «a prop», «comunicació», «comoditat» i «serveis», així com de paraules relatives més aviat a la convivència i la identitat: «gent», «ser», «família» o «costum». En una primera aproximació, la població jove resident a ciutat que no és partidària de marxar a un municipi rural, veu la urbs com un entorn

laboral, de serveis i relacions socials, ben comunicat, accessible, i associat a la pròpia identitat.

Tanmateix, aquestes percepcions no són pas exclusives de la població jove resident en àrees urbanes. Els enquestats que viuen en municipis rurals empren conceptes molt similars a l'hora de justificar les seves opcions residencials (taula 6). Així, entre la població jove resident en àrees rurals que vol quedar-se al camp, el concepte més reiterat és, de nou, el de «tranquil·litat», que apareix 129 vegades en les 456 respostes disponibles. S'hi esmenten també sovint nocions que tenen a veure amb la percepció negativa de les àrees urbanes, com ara «soroll», «estrès» i «contaminació». D'altra banda, entre els que els agradaria anar a viure a ciutat s'hi troben reiteradament esmentades una altra vegada les paraules «feina», «estudis», «serveis», «ambient» (sovint en el sentit d'«animació») i «oportunitat».

Taula 6. Primer motiu pel que li agradaria o no anar a viure a un municipi urbà, segons si li agradaria o no. Joves de 15 a 34 anys que viuen en un municipi rural. Catalunya, 2022. Freqüència de les 13 paraules més reiterades.

Li agradaria o no anar a viure a un municipi urbà			
Sí (n=189)		No (n=456)	
Paraula	N	Paraula	n
Més, mas	73	Tranquil·litat, tranquil	129
Feina, trabajo	23	Agradar, gustar	63
Tenir, tener	22	Gent, gente	57
A prop, cerca	21	Viure, vivir	47
Tot	21	Rural	46
Gent	18	Soroll, ruido	40
Estudis, estudiar	15	Més, más	41
Serveis	14	Molt, mucho	34
Ciutat	12	Ciutat, Ciudad	33
Fàcil	12	Estés, stress	30
Ambient	11	Bé, bien	25
Agrada, gusta	10	Contaminació	22
Oportunitats	10	Municipi	21

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya de 2022 (Agència Catalana de la Joventut)

7. Les motivacions del canvi: entorn, percepció general, feina, família, mobilitat, habitatge i estudis

Aplegant les respostes podem constatar que els motius adduïts per aquells que viuen en àrees urbanes a l'hora de justificar l'opció d'anar a viure al camp tenen relació, sobretot, amb l'entorn (en gairebé 3 de cada 4 motivacions adduïdes) i, en segon lloc, a molta distància, amb la preferència genèrica per la vida rural. Tot seguit, en posició inferior, hi figuren les motivacions laborals o d'habitatge i familiars, mentre les raons d'estudis o de mobilitat hi tenen un paper gairebé insignificant. En canvi, les motivacions d'aquells que, residint en àrees urbanes, els agradaria romandre-hi, resulten més diverses. Els motius d'entorn, tot i que importants (més d'1 de cada 3 motivacions) hi tenen un pes menor i en canvi hi són més presents l'afinitat general amb les formes de vida urbanes i les raons laborals, familiars i de mobilitat. També, tot i que en menor presència, s'hi troben els motius d'estudi i habitatge. Vegem amb una mica més de detall quin és el tenor literal d'algunes de les motivacions adduïdes⁴.

Com dèiem, que els motius associats a l'entorn són expressats majoritàriament tant pels que residint a ciutat voldrien marxar al camp (71,6% de les respostes), com pels que, residint al camp no voldrien anar a ciutat (72,5% de les respostes). En les seves explicacions, aquells que opten per viure en un entorn rural l'associen, com dèiem, a la tranquil·litat, a la qualitat de vida, al contacte amb la natura, a l'accés als espais oberts i viure en un entorn més saludable⁵. Heus aquí alguns exemples:

No m'agrada el caos de la ciutat i [el camp] em sembla un lloc bastant tranquil (home, 15-19, P).

La qualitat de vida és infinitament millor a rural (home, 25-29, PAPIA).

Tendría más aire y más contacto con la naturaleza (dona, 30-35, RMB)

M'agrada sortir a passejar i estar rodeixada de muntanyes i rius (dona, 25-29, RMB)

Per estar a zones més sanes, ambientalment parlant (home, 15-19, RMB).

En canvi, els partidaris d'aquesta opció identifiquen sovint l'espai urbà amb l'estrés, la inseguretat i la contaminació:

La ciudad es un poco estresante, se està major en un pueblo (home, 15-19, PAPIA).

No tendría que ir tan acelerada (tanta prisa) (dona, 30-35, RMB).

4. Es tenen en compte tant les primeres com les segones respostes de les persones entrevistades. Per a la identificació dels àmbits territorials de residència s'utilitzen els acrònims següents: CC, Comarques Central; CG, Comarques Gironines; CT, Camp de Tarragona; RMB, Regió Metropolitana de Barcelona; P, Penedès; PAPIA, Ponent, Alt Pirineu i Aran; TE, Terres de l'Ebre.

5. Hagut a compte que l'EJC22 va realitzar-se tot just un parell d'anys després de l'esclat de la pandèmia COVID-19, crida poderosament l'atenció que ni en una sola de les 3.655 de les persones joves entrevistades ementi la voluntat de posar-se a recer dels riscos epidèmics com explicació de les seves preferències residencials. La constatació contrasta amb les expectatives que ha suscitat aquest tema a l'hora de provocar de noves migracions urbano-rurals (González-Leonardo et al. 2022; BURGUEÑO, 2022).

[En el camp] estaré lliure de perills. El meu barri és una merda (home, 15-19, RMB).

No et pots fiar de la gent i sempre vas en temor per la ciutat, que no et roben (dona, 20-24, TE).

A l'urbà hi ha molta contaminació, molta xusma, poden robar-te, etc. (home, 15-19 CC).

Tot i que en una proporció menor a la dels que opten per viure en un municipi rural, les motivacions associades a l'entorn són també les més abundants a l'hora de justificar l'opció d'aquells que, vivint en àrees urbanes, no els agradaria marxar al camp (35,3 %) i les dels que, residint en localitats definides com a rurals, volen anar a viure a ciutat (45,5 %). En aquest cas, els arguments més reiterats tenen a veure amb l'accés als equipaments i els serveis, la comoditat, la vida social i l'amenitat de la vida urbana:

A prop de tot i de tothom (dona, 15-19, PAPIA).

Ens agrada més estar a la ciutat, tenim més comoditat (dona, 30-35, RMB).

Tinc problemes de salut i prefereixo residir a prop d'un centre sanitari (dona, 25-29, RMB).

M'he de socialitzar amb la gent i [al camp] hi ha poca gent (home, 15-19, CG).

Porqué le gusta el jaleo y movimiento de la ciudad (home, 25-29, RMB).

Per contra, els partidaris de viure en àmbits urbans associen en molts casos l'entorn rural a la manca de serveis, l'avorriment i a les incomoditats de la natura:

[Al camp] falta activitat general (comerços, gent, activitats, festivitats,...) (home, 20-24, RMB).

Als municipis rurals hi ha poca oferta d'oci per a gent jove (home, 25-29, CG).

Tinc al·lèrgia als insectes, picadures, (dona, 30-35, CG).

El segon tipus de motivacions amb més pes a l'hora d'explicar les preferències residencials de la població jove són aquelles referides a la *imatge general de la ciutat i el camp, a la pròpia identitat i als estils de vida*. S'apleguen en aquest àmbit un conjunt de motivacions que van des de nocions de caràcter ideològic, a qüestions relatives a la distinció social i la cultura, la construcció del projecte de vida, la relació entre l'individu i la societat, així com el posicionament envers les institucions i les normes. Aquest tipus de motivacions són esmentades en un 12,4 % de les respostes dels que voldrien anar a viure a un municipi rural i en un 15,6 % de les d'aquells que, ja vivint-hi, no voldrien marxar-ne. En aquest cas, els arguments adduïts tenen a veure a les virtuts de les relacions personals en els entorns rurals, la definició de la pròpia identitat, l'aspiració a una més gran llibertat així, com a les possibilitats d'adoptar formes de vida alternativa:

Per la proximitat amb la gent (el tracte amb el veïnat és més proper) (home, 30-35, CT).

Le gusta la tranquilidad y es un sitio adecuado para conocerse a uno mismo (dona, 15-19, TE).

Encara que hi ha menys serveis hi ha més llibertat menys problemes (home, 15-19, PAPiA).

Tenir la possibilitat de construir una nova vida (home, 20-24, CC).

Des d'aquestes mateixes opcions hi ha també molts exemples de rebuig genèric a la vida urbana, el refús a la massificació i també algunes crítiques específiques a la situació de la ciutat de Barcelona:

Fugir de les multituds (dona, 25-29, P).

La ciutat està malalta, és cara, el temps va massa ràpid. Ha parat de ser humana (home, 25-29, RMB).

No me gustan las zonas urbanas por la cantidad de gente que hay en ellas (home, 15-19, RMB).

Porque Barcelona es una jungla, hay mucha gente (dona, 30-35, RMB).

Barcelona es un poco agobiante (dona, 30-35, RMB).

Les motivacions associades a la percepció general dels entorns urbans i rurals, també són força nombroses entre els que opten per residir en una localitat urbana. Així, són esmentades en el 30,6 % de les respostes dels que resideixen a ciutat i no voldrien marxar al camp i en el 11,8 % de les explicacions dels que voldrien anar a ciutat. En aquest cas els arguments més sovintejat es basen en la preferència genèrica per la vida urbana, la socialització, la identitat personal i l'arrelament:

Solo hay futuro en las ciudades (home, 20-24, RMB).

Perquè prefereixo la ciutat, no m'agrada estar apartada de la civilització (dona, 15-19, TE).

Perquè soc molt cosmopolita i estic acostumat a la ciutat (home, 30-35, RMB).

Havent nascut a Barcelona estic acostumada a la ciutat i no m'adaptaria bé (dona, 25-29, RMB).

Des d'aquesta perspectiva, es tendeix a percebre el camp com un entorn aïllat, en el que, per un costat, amenaça la soledat i, per l'altre, l'excés de control social:⁶

M'agrada la ciutat, el món rural està «desconnectat» (home, 20-24, RMB).

Es muy solitario y le gusta más la ciudad (dona, 30-35, RMB).

Al poble et coneix tothom i tothom parla de tot (dona, 30-35, CC).

El tercer grup en ordre d'importància de les raons que la joventut catalana pondera a l'hora d'expressar afinitat per un o altre entorn residencial són

6. En la literatura s'han assenyalat reiteradament les preferències sexuals i l'orientació de gènere com un dels motius habituals entre les persones que prefereixen deixar l'entorn rural per traslladar-se a l'àmbit urbà, caracteritzat, en principi, per un menor control social (podeu veure una revisió i un qüestionament dels llocs comuns sobre el tema a Annes i Redlin, 2012 i a Luca *et al.*, 2023). Tanmateix, en cap de les respostes a l'EJC22 s'ha trobat referència directa a aquesta qüestió. Aquesta absència podria deure's tant a la renúncia a donar informació sobre aquest tema, fins i tot en una enquesta anònima, com al fet que la pressió i discriminació en aquest camp s'hagi reduït arreu del territori català.

les *laborals i econòmiques*. Hi ha, tanmateix, una desigualtat notable entre els que escullen de viure en una localitat urbana i els que volen fer-ho en una de rural. Entre els primers, les motivacions econòmiques tenen un pes força més elevat: 14,7 % en el cas que no voldrien marxar de ciutat i 14,3 % en el del que voldrien anar-hi a viure. Menor és, en canvi, la importància d'aquestes raons entre els que opten per viure en un municipi rural: 8,8 % en el cas dels que voldrien anar a viure en un municipi rural i el 4,4 % pel que fa als ja hi viuen.

Entre els que optarien de viure en un entorn rural per raons econòmiques, destaquen les persones que ho farien per sortir de dificultats laborals i aquelles que consideren que la vida els resultaria més econòmica:

Busca feina (dona, 25-29, TE)

Mucho más económico y mayor calidad de vida (dona, 25-29, TE)

Preu de la vida a Barcelona i especialment al barri de Gràcia. Paguem molt més a canvi de molt menys respecte d'altres zones de Catalunya (dona, 25-29, RMB).

Pel seu costat, les raons econòmiques o laborals que esgrimeixen aquells que opten per romandre o anar a viure en una localitat urbana tenen a veure amb les oportunitats laborals, les possibilitats de desenvolupar-hi una carrera professional i l'especificitat de la seva feina:

M'agraden les oportunitats que ofereixen les ciutats (dona, 15-19, RMB).

En el mundo rural no podría desarrollar mi trabajo a la escala que yo quiero (home, 30-35, CG).

Quiero trabajar en un hospital de una gran ciudad (dona, 20-24, CT).

En canvi, els partidaris d'aquesta opció solen veure de forma negativa les possibilitats laborals en l'entorn rural:

La majoria dels municipis rurals estan despoblats i tema feina malament (dona, 20-24, CT).

Estan lejos de los curros (home 20-24, RMB).

Per poca oportunitat de creixement (dona, 20-24, CC).

Els motius de *parentiu o d'amistat* són també esgrimits per algunes persones joves a l'hora de justificar la seva tria residencial: en el 2,7 % de les respostes dels que voldrien anar a viure en un municipi rural i en el 7,7 % dels que marxarien a ciutat s'afirma que ho farien per raons familiars, mentre entre els que no voldrien moure's de ciutat o del camp aquestes raons són presents en el 9,4 % i el 3,7 % de les respostes, respectivament.

Entre les persones que addueixen raons familiars per escollir de viure en l'entorn rural un bon nombre (sobretot de dones) ho justifiquen per la criança dels fills. També s'expressa la voluntat d'emancipar-se de la família i la nostàlgia del món rural per part d'aquells que n'han marxat:

Para disfrutar del tiempo, para que las niñas jueguen (dona, 30-35, CT)

Vull la meva vida. Estic fart de viure amb els pares (home, 30-35, RMB)

He viscut en un entorn rural i em va agradar molt aquella etapa (dona, 30-35, RMB).

Pel que fa als que no volen marxar de ciutat, les motivacions tenen a veure amb la proximitat a la família i la dependència envers les necessitats de la parella:

Vull estar a prop de mons pares per si passa res o necessito ajuda (home, 25-29, RMB).

En el futur vull tenir canalla i valoro el fet de tenir feina propera per facilitar la conciliació familiar (dona, 25-29, RMB).

Seria massa lluny de la feina del meu marit, i ja n'estem prou. No ens podríem permetre dos vehicles (dona, 25-29, RMB).

Les motivacions de *mobilitat, transport i comunicacions* són també presents a l'hora d'explicar les preferències residencials. Així, aquesta motivació figura en un 6,9 % de les respostes dels que voldrien romandre a ciutat i en un 13,8 % de les explicacions dels que desitjarien traslladar-s'hi. En canvi, de manera ben poc sorprenent, aquells que desitjarien traslladar-se o quedar-se a viure a l'entorn rural per aquesta causa són ben difícils de trobar, tot just un 0,1 % i un 0,6 % de les respostes d'entrevistats partidaris d'aquestes opcions justifiquen respectivament, la seva tria per motivacions de mobilitat, transport o comunicació.

Així, en aquesta qüestió, l'àmbit urbà es considera atractiu sobretot per la seva millor accessibilitat, la major dotació de transport públic i l'oferta de telecomunicacions.

M'agrada viure en una zona ben comunicada i amb plenitud de serveis (dona, 15-19, RMB).

Accessibilitat. Millor transport públic (dona, 20-24, CC).

Es rápido desplazarse (dona, 30-35, P).

Tindre llibertat per moure's sense necessitat d'agafar el cotxe (home, 20-24, TE).

M'arriba millor el wifi (dona, 15-19, TE).

En canvi, es tendeix a rebutjar l'entorn rural per raó de les dificultats de comunicació, l'escassa disponibilitat d'entorns de mobilitat adaptada, les mancances en transport públic, la dependència del vehicle privat i les carències en matèria de telecomunicacions:

Trobo que estaria allunyat de la societat, fet que faria que no estigués ben comunicat amb la resta (home, 15-19, RMB).

No està adaptado para silla de ruedas que es lo que yo uso (dona, 25-29, RMB).

No quiero depender del limitado horario del transporte público para volver a casa (dona, 25-29, RMB).

Falta de recursos, necessitat d'agafar el cotxe per anar arreu (dona, 30-35, CG).

Necessito bon internet i bona comunicació per poder treballar bé (home, 15-19, P).

Les raons associades a l'*habitatge* són escassament presents en les motivacions

expressades pels joves catalans a l'hora d'escollir entorn de residència. En tot cas, són més freqüents entre els que opten per residir en una localitat rural: el 4,1 % de les respostes dels que hi voldrien anar a viure i el 2,7 % dels que no voldrien marxar-ne ho expliquen per circumstàncies associades a l'habitatge. En canvi, el nombre d'enquestats que voldrien anar a viure o voldrien romandre en una localitat urbana per raons d'habitatge resulta insignificant estadísticament. Vist el diferencial de preus de l'habitatge entre les àrees més densament poblades i la resta de Catalunya (Generalitat de Catalunya, 2024) aquest darrer tret sembla prou justificat:

Seguro que los alquileres son más assequibles que en la ciudad (dona, 20-24, P).

Orden de deshaucio (dona, 30-35, CT).

Ara bé, les motivacions d'aquells que voldrien anar a viure a l'entorn rural per raons d'habitatge tenen a veure amb els preus, però també amb la tipologia edificatòria i la situació patrimonial:

Casa més gran amb habitacions més espaioses, no com en un pis urbà. També tenir més privacitat, tranquil·litat i una piscina (home, 15-19, RMB).

Viure en una casa, viu en un pis (home, 15-19, CG).

Perquè tinc accés a un immoble familiar (home, 25-29, CG).

Finalment, una part reduïda de la població jove justifica la seva opció residencial per raons d'*estudis o cultura*. Entre els que voldrien anar a viure en un municipi rural, aquest tipus de raons són molt escasses i no assoleixen significació estadística. Una mica més rellevant és el percentatge de respostes corresponents als que, per raons d'estudis, voldrien anar a viure a ciutat o no voldrien marxar-ne (4,5 % i 1,9 %, respectivament). En aquest cas, les motivacions tenen a veure, sobretot, amb la varietat de l'oferta formativa i la proximitat als centres educatius en les àrees urbanes:

Perquè hi ha més opcions per estudiar, són a la ciutat (dona, 15-19, CT).

Els estudis que curso actualment es troben a Barcelona capital (home, 15-19, P).

Algun dia les nenes iran a la universitat i aquí estan més a prop (dona, 30-35, RMB)

Si quiero acabar bachillerato y posteriormente ir a la universidad es mucho más cómodo vivir en la ciudad (dona, 15-19, RMB).

8. Conclusions

Tot i les limitacions que tot seguit s'esmentaran, l'evidència aportada en aquest article forneix elements d'interès per respondre les tres preguntes plantejades a l'inici:

- a) En primer lloc, es constata que la propensió de la població jove a canviar d'entorn territorial de residència es força elevada: més d'un terç de les persones enquestades afirma que els agradaria fer-ho. La proporció és més alta entre els que, residint en àrees urbanes, afirmen que els agradaria marxar al camp (gairebé 4 de cada 10), que no pas els que residint al camp diuen que els agradaria anar a viure a ciutat (1 de cada 4). Si el desig d'uns i altres es fes realitat, això implicaria el desplaçament de més de mig milió de joves de les àrees urbanes cap a les rurals i d'algunes desenes de milers de joves de les àrees rurals cap a les urbanes. A més, 1 de cada 3 persones joves propenses a canviar d'entorn territorial de residència afirma que està disposada a fer-ho en els propers cinc anys.
- b) En segon lloc, s'ha mostrat l'existència de una relació entre les característiques socio-econòmiques de la població jove i la seva propensió a canviar d'entorn territorial de residència. Les diferències més destacades són les associades al sexe, l'edat, l'activitat i la situació familiar. Entre els que viuen a ciutat, l'atracció del camp té un pes més alt entre els homes, els joves d'edats relativament més avançades, els que es troben actius econòmicament (ocupats o aturats), els que tenen ingressos inferiors a la mitjana i els emancipats. En canvi, entre els habitants en àrees rurals, l'atracció de la ciutat és més predominant entre les dones, els més joves, els estudiants i els inactius, els que pertanyen a grups relativament més benestants, així com entre els que encara no han deixat la llar familiar. En certa mesura, podria doncs afirmar-se que l'atracció del camp respon sovint a incertes aspiracions de sortir de situacions de dificultat i de cercar una alternativa a les condicions de vida no prou satisfactòries, mentre que l'atracció de la ciutat s'identifica amb concretes possibilitats laborals i d'estudi.
- c) En tercer lloc, s'evidencia que, a l'hora d'explicar les motivacions de les opcions residencials, la població jove les relaciona amb qüestions relatives a la percepció i la imatge de l'entorn, més que no pas amb motivacions concretes relatives a la feina, la família, la mobilitat, l'habitatge i els estudis. Així, en el moment de justificar les motivacions per la tria de l'entorn territorial de residència, apareixen un conjunt de llocs comuns, que no corresponen necessàriament a les realitats territorials, però resulten indicatius de les percepcions dominants: la joventut catalana partidària de viure al camp sembla associar-lo, sobretot, a un entorn tranquil i natural, mentre aquells partidaris de romandre a ciutat o traslladar-s'hi la veuen com un entorn d'oportunitats laborals, ben comunicat, que ofereix una intensa vida social i disposa d'alta i diversa oferta de serveis.

Tot i el seu interès, cal tenir en compte que els resultats exposats es deriven d'una enquesta adreçada només a una franja de la població del país, amb els biaixos i limitacions pròpies del mètode i de la mostra. Per completar i confirmar els resultats caldria contrastar-los amb dades, igualment fiables i representatives,

relatives a les afinitats residencials del conjunt de la població. Així mateix, cal retenir que la propensió a residir en un determinat entorn o a marxar-ne no comporta de cap manera la concreció pràctica immediata d'aquest desig, de tal forma que, en futurs estudis, serà molt convenient tractar d'escatir quantes i quines de les persones joves han reeixit a romandre o a marxar del seu entorn residencial actual. Al nostre entendre, el principal interès dels resultats rau en els tres aspectes següents:

- a) El fet que un percentatge tan elevat de la població jove catalana expressi la voluntat de deixar les àrees urbanes, indica l'existència d'un destacat malestar respecte les seves condicions de vida actuals a les ciutats. L'atracció pel camp s'expressa, com hem vist, en termes molt genèrics i inconcrets i sembla reflectir més les condicions de vida urbana que no pas la realitat dels territoris de baixa densitat. En canvi, el pes relativament reduït de les persones joves residents en àrees de baixa densitat propenses a marxar a ciutat resulta indicatiu de l'homogeneïtzació de les condicions de vida en el conjunt del territori de Catalunya i l'estroncament de la fase concentradora del procés d'urbanització.
- b) Les característiques socio-econòmiques de la població jove procliu a canviar d'entorn residencial resulten força reveladores de les seves motivacions. Així, la major propensió de la població amb renda baixa i situació social precària a deixar les àrees urbanes indica que l'eventual desplaçament de residència és vist per una part de la joventut com una sortida (inconcreta però atractiva) davant de situacions de dificultat. Així, tot i que les motivacions del desplaçament puguin explicar-se més amb arguments de percepció i imatge que no pas per raons materials, pot afirmar-se que, segurament, darrera la pretensió de deixar la ciutat hi ha en molts casos més la coacció de les condicions de vida que no pas el lliure arbitri de les persones. D'altra banda, cal no oblidar que la possibilitat de verificar de manera efectiva el desplaçament -de la «ciutat» al «camp» o viceversa- dependrà en darrer terme de les condicions socio-econòmiques i estarà, per tant, més a l'abast dels que pertanyen a uns grups socials que no pas a uns altres.
- c) Finalment, es constata que —per ambigua, difusa i poc coherent amb la realitat que resulti— la distinció entre «camp» i «ciutat» es manté viva en l'imaginari i la percepció de la població, fins al punt de que gairebé el 90 % dels enquestats accepten residir en un o altre àmbit espacial. Sense entrar en disquisicions fenomenològiques, es podria afirmar que la continuïtat d'aquests esquemes perceptius, separats de la realitat, constitueix un exemple del que Pierre Bourdieu va anomenar «habitus». És a dir, aquell conjunt d'esquemes generatius a partir dels quals els subjectes perceben el món i hi actuen, esquemes que «deuen la seva eficàcia pròpia al fet que funcionen més enllà de la consciència i del discurs, i, per tant, fora de les influències de l'examen i del control voluntari» (Bourdieu, 1979). Un dels

trets característics dels «habitus» és, precisament, operar a través de parelles d'adjectius antagònics que s'utilitzen comunament per classificar i qualificar les persones o els objectes en els àmbits més diferents de la pràctica. Aquestes díades, entre les quals podríem incloure la de rural/urbà, «són extremadament pobres, gairebé indefinides, però per això mateix apropiades per procurar o per expressar sensació del que és indefinible» (Bourdieu, 1979). Camp i ciutat poden resultar avui, certament, indefinibles, però, com hem vist, aquests conceptes segueixen sent el filtre a través del qual una part substantiva de la població interpreta el territori i expressa les seves aspiracions a l'hora d'assentar-s'hi.

Referències bibliogràfiques

- ALDOMÀ, I. (2015). *Atles de la nova ruralitat*. Lleida: Fundació Món Rural.
- ANNES, A.; REDLIN, M. (2012). «Coming out and coming back: Rural gay migration and the city», *Journal of Rural Studies*, vol. 28, núm. 1, p. 56-68. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2011.08.005>
- BAUBÉROT, A.; F. BOURILLON (2009). *Urbaphobie ou La détestation de la ville aux XIXe et XXe siècles*. Pompignac-près-Bordeaux: Bière.
- BAYONA, J.; I. PUJADAS (2014). «Movilidad residencial y redistribución de la población metropolitana: los casos de Madrid y Barcelona». *Eure*, vol. 40, núm. 119. DOI: <https://doi.org/10.4067/S0250-71612014000100012>
- BOURDIEU, P. (1979). *La Distinction. Critique sociale du jugement*. París: Editions du Minuit.
- BURGUENO, J. (2022). *La nova geografia de la Catalunya post-Covid*. Barcelona, Societat Catalana de Geografia.
- BRENNER, N. [ed.] (2013). *Implosions/Explosions: Towards a Study of Planetary Urbanization*. Berlín; Jovis Verlag.
- CAPEL, H. (1975). «La definición de lo urbano», *Estudios Geográficos*, núm. 138-139, p. 265-301.
- CASACUBERTA, M. (2021). «No m'estimis massa; estima'm sàviament»: la construcció literària de la identitat monstrosa de Barcelona» *Catalan Review* vol. 35, núm. 1, p. 49-68. DOI: <https://doi.org/10.3828/catr.35.3>
- CASACUBERTA, M.; R. GIRONA; S. RAMOS (2024). «L'espai rural a la literatura i el cinema català actuals». *Catalonia*, núm. 34, p. 1-4. DOI: <https://doi.org/10.4000/12paa>
- CERAROLS, R.; J. NOGUÉ (2022). *L'altre món rural. Reflexions i experiències de la nova ruralitat*. Manresa: Tigre de Paper.
- CHECA, J. (2023). *La configuració de la macroregió urbana mediterrània. La integració del territori a Catalunya, Illes Balears i País Valencià a partir de l'anàlisi del poblament, l'ocupació del sòl, l'ús de l'espai, les desigualtats territorials i la percepció de la població*. [Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona]
- CHECA, J.; O. NEL·LO (2021). «Residential Segregation and Living Conditions. An Analysis of Social Inequalities in Catalonia from Four Spatial Perspectives», *Urban Science*, vol. 5, núm. 2, 45. DOI: <https://doi.org/10.3390/urbansci5020045>
- CHECA, J.; L. SOLÉ; O. NEL·LO (2019a). *Els itineraris residencials de la població jove en la transició cap a la vida adulta. Anàlisi a partir de les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017*. Barcelona: Agència Catalana de la Joventut.
- (2019b). *L'atracció del camp: la percepció i l'atractiu de l'entorn rural en la joventut catalana resident en àrees urbanes*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

- CLOKE, P.; J. LITTLE (1997). *Contested Countryside Cultures Otherness, marginalisation and Rurality*. Londres/Nova York: Routledge.
- DYMITROW, M.; R. BRAUER (2018). «Meaningful yet Useless? Factors behind the retention of questionable concepts in human geography». *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, vol 100, núm. 3, p. 195-219. DOI: <https://doi.org/10.1080/04353684.2017.1419071>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE TERRITORI I SOSTENIBILITAT (2024). *Estadística de les compravendes d'habitatge, el preu de venda i les hipoteques sobre habitatge. Any 2024. Dades 1r trimestre*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- GONZÁLEZ-LEONARDO, M.; A. LÓPEZ-GAY; N. NEWSHAM; J. RECAÑO; F. ROWE (2022). «Understanding patterns of internal migration during the COVID-19 pandemic in Spain», *Population, Space and Place*, vol. 28, núm. 6, e2578. DOI: <https://doi.org/10.1002/psp.2578>
- GREGORY, D. (1994). *Geographical Imaginations*, Oxford: Blackwell.
- HALFACREE, K. H. (1993). «Locality and social representation: Space, discourse and alternative definitions of the rural». *Journal of Rural Studies*, vol. 9, núm. 1, p. 23-37. DOI: [https://doi.org/10.1016/0743-0167\(93\)90003-3](https://doi.org/10.1016/0743-0167(93)90003-3)
- HOGGART, K. (1990). «Let's do away with rural». *Journal of Rural Studies*, vol. 6, núm. 3, p. 245-257. DOI: [https://doi.org/10.1016/0743-0167\(90\)90079-N](https://doi.org/10.1016/0743-0167(90)90079-N)
- HARVEY, D. (1996). «Cities or Urbanization», *City Analysis of Urban Change, Theory, Action*, vol. 1, núm. 1-2, p. 38-61. DOI: <https://doi.org/10.1080/13604819608900022>
- INDOVINA, F. (2009): *Dalla città diffusa al arcipelago metropolitano*. Milà: Franco Angeli.
- KNAFOU, R. (2000). «Les mobilités touristiques et de loisirs et le système global de mobilité», dins: M. BONNET; D. DESJEUX [dir.], *Les territoires de la mobilité*, París, PUF.
- LÓPEZ-GAY, A. (2017). «Hacia un patrón territorial complejo de la movilidad residencial. El caso de la Región Metropolitana de Barcelona». *Papers: Revista de sociologia*, vol. 102, núm. 4, p. 793-823. DOI: <https://doi.org/10.5565/rev/papers.2420>
- LUCA, D.; J. TERRERO-DAVILA; J. STEIN; N. LEE (2023). «Progressive cities: Urban-rural polarisation of social values and economic development around the world». *Urban Studies*, vol. 60, núm. 12, p. 2329-2350. DOI: <https://doi.org/10.1177/00420980221148388>
- MÓDENES, J. A. (2001). *Flujos espaciales e itinerarios biográficos: la movilidad residencial en el área de Barcelona*. [Tesi doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona]
- (2017). «La inseguridad residencial por problemas económicos en España comparada con el entorno europeo». *Papers. Revista de Sociologia*, vol. 102, núm. 4, p. 673-703 DOI: <https://doi.org/10.5565/rev/papers.2416>
- MÓDENES, J. A.; C. FERNÁNDEZ; J. LÓPEZ (2013). «La formación de hogares y la tenencia de vivienda de los jóvenes en la reconfiguración de los sistemas residenciales europeos». *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, vol. xvii, núm. 460.
- NEL-LO, O. (1998). «Los confines de la ciudad sin confines. Estructura urbana y límites administrativos en la ciudad difusa», dins: F. MONCLÚS [ed.] *La ciudad dispersa*. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.
- (2001). *Ciutat de ciutats. Reflexions sobre el procés d'urbanització a Catalunya*. Barcelona: Empúries.
- (2024). «El conflicte agrari: una confrontació entre la ciutat i el camp?». *Critic*, 14/02/2024.
- NEL-LO, O.; A. GOMÀ (2018). «Territori. Diversitat espacial en els hàbits i condicions de vida juvenils: El paper clau de la segregació residencial», dins: P. SARRACANT [ed.], *Enquesta de Joventut de Catalunya 2017 volum 2. Experiències juvenils i desigualtats socials*, p. 441-534. Barcelona: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya.
- NEL-LO, O.; J. CHECA (2024). *L'atracció del camp i de la ciutat. Percepcions i preferències de la joventut catalana respecte l'entorn residencial*. Barcelona: Agència Catalana de la Joventut. DOI: [10.57645/10.8080.11.2](https://doi.org/10.57645/10.8080.11.2)

- NEL-LO, O.; J. CHECA; i J. LÓPEZ, (2024). «Inciertos límites: las difusas fronteras entre lo urbano y lo rural en la percepción de la juventud catalana», dins G. A. LÓPEZ; José L. GARCÍA [ed.], *La ciudad veinte-treinta*. Burgos, Asociación Española de Geografía.
- NEL-LO, O.; J. CHECA (2016): «El procés d'urbanització», dins: S. GINER; O. HOMS [ed.], *Raó de Catalunya*. Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- ÖZATAĞAN, G.; A. ERAYDIN (2024). «Binaries again! Revisiting the urban-rural question through geographies of discontent». *Habitat International*, vol. 152, p. 103-162. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2024.103162>
- PORCEL, S. [dir.] (2024a). *Enquesta de cohesió urbana (ECURB), 2022. Resultats sintètics*. Bellaterra: Institut Metròpoli.
- [dir.] (2024b). *Rural i Urbà: migracions, entorn residencial i estructures d'oportunitat*. Barcelona: Institut Metròpoli/Pla Estratègic Metropolità de Barcelona.
- PUJADAS, I. (2009). «Movilidad residencial y expansión urbana en la región metropolitana de Barcelona, 1982-2005», *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, vol. 290, núm. 13.
- PUJADAS, I.; C. LÓPEZ (2005). «Hogares y cambios residenciales. La diferenciación espacial de los hogares en la región metropolitana de Barcelona», *Cuadernos Geográficos*, vol. 36, núm. 1, p. 409-436.
- ROCA, J. (2003). «La delimitación de la ciudad: ¿Una cuestión imposible?», *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales*, vol. 35, núm. 135, p. 17-36.
- SOJA, Edward (2016): «Regional urbanization and the end of the metropolis era», dins: Oriol NEL-LO; Renata MELE [ed.], *Cities in the 21st Century*, Nova York, Routledge.
- URRY, J. (2014). *Offshoring*. Cambridge: Polity Press.
- VERD, J. M. (2023). *L'Enquesta a la joventut de Catalunya 2022. Enquesta a la joventut de Catalunya*. Volum 1. *Trajectòries i transicions*. Barcelona: Departament de Drets Socials de la Generalitat de Catalunya / Agència Catalana de la Joventut.
- WILLIAMS, R. (1973). *The Country and the City*. Nova York: Oxford University Press.